

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА
УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

_____ **Андрій ФОМЕНКО**

____.____.2020

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Освітній ступінь молодший бакалавр
Спеціальність 053 «Психологія»
Освітня програма «Психологія»
Наказ ДДУВС від 31.08.2020 №649
Статус навчальної дисципліни обов'язкова
Мова навчання українська

Дніпро – 2020

Вступ до спеціальності // Робоча програма навчальної дисципліни. – Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020 - 11 с.

РОЗРОБНИК:

Шевченко С.О., д. держ упр., завідувач кафедри публічного управління та адміністрування ЗВО ДДУВС

РЕЦЕНЗЕНТИ:

БОЧЕЛЮК Віталій, професор кафедри психології та педагогіки Дніпровського гуманітарного університету, доктор психологічних наук, професор.

БОЛЬШАКОВА Анастасія, професор кафедри психології та педагогіки Харківської державної академії культури, професор педагогічних наук, професор.

Розглянуто на засіданні кафедри психології та педагогіки 23.08.2020, протокол № 1.

Рекомендовано Науково – методичною радою університету 25.08.2020, протокол № 12.

Схвалено Вченою радою університету, рекомендовано для використання в освітньому процесі протягом трьох років «27» серпня 2020,

протокол № 12.

Зміст

ВСТУП	4
1. Організація виробничої практики.....	5
1.1 Керівництво виробничою практикою	6
1.2 Обов'язки студента-практиканта.....	6
2. Цілі і завдання виробничої практики.	6
3. Зміст виробничої практики	9
3.1 Психодіагностична та психокорекційна робота.....	11
3.2 Навчально-методичні матеріали	13
4. Форми і методи контролю.	18
4.1 Матеріали виробничої практики.....	18
4.2 Критерії оцінювання виконання завдань виробничої практики.	20
5. Підбиття підсумків практики.	21
5.1 Вимоги до змісту та оформленню звіту про проходження виробничої практики	22
6. Рекомендована література	23

ВСТУП

Виробнича практика здобувачів вищої освіти із спеціальності «Психологія» є невід’ємною складовою освітньо-професійної підготовки молодших бакалаврів, основним завданням якої є закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, формування у майбутнього психолога професійного вміння приймати самостійні рішення в певних соціальних умовах, оволодіння студентами сучасними психологічними методами, формами організації своєї діяльності.

Виробнича практики є одним із видів самостійної навчальної та науково-дослідної роботи студентів. У період практики закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості майбутнього фахівця з психології за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший бакалавр».

Метою виробничої практики є набуття практичних навичок з використання психологічних знань на підприємстві.

Компетентності для формування яких використовується дисципліна «Виробнича практика»:

ЗК2 - Здатність управління психічними процесами діяльності у соціальній сфері

ЗК7 - Здатність розвивати власну професійну етику

ЗК10 - Здатність до критичного оцінювання соціально-політичних подій.

ЗК11 - Здатність та реалізація своїх прав і обов’язків як члена суспільства, усвідомлення цінностей прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Історія психології», «Основи психодіагностики», «Практикум із загальної психології», «Психологія спілкування».

Результати вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»

Згідно з вимогами освітньої програми Здобувачі повинні

вміти:

1) на репродуктивному рівні:

аналізувати прояви явищ, які пов’язані з психологічною практикою;

2) на алгоритмічному рівні:

планувати та організовувати вивчення явищ, які пов’язані з психологічною практикою;

3) на евристичному рівні:

орієнтуватися в використанні методів психологічної практики;

4) на творчому рівні:

застосовувати знання про явища, які досліджує психологія в практичній діяльності психолога.

Програмні результати:

ПР12 - Володіння навичками експертизи навчальної і спеціальної літератури.

ПР16 - Уміння використовувати теоретичні знання для психодіагностики та психокорекції

Програмою передбачається 3 кр. (90 год)

1. Організація виробничої практики.

Організацію практичної підготовки майбутніх психологів регламентують положення та накази про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджені Міністерством освіти і науки України. Програмою визначається зміст і послідовність виробничої практики, в ній об'єднані вимоги щодо рівня знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти в процесі проходження виробничої практики. Програма виробничої практики є основним навчально-методичним документом для студентів і керівників практик від університету і баз практики.

Згідно з навчальним планом і графіком навчального процесу факультету соціально-психологічної освіти кафедри психології та педагогіки виробнича практика студентів зі спеціальності «Психологія» проводиться на четвертому семестрі. Тривалість виробничої практики 4 тижня з відривом від навчання.

При визначенні змісту, а також місця проходження виробничої практики враховуються:

наявність базових органів або структур, до яких прикріплюються студенти практиканти;

оснащеність належним чином кабінету психолога методичним інструментарієм;

кваліфікаційний рівень психолога бази практики;

в особливих випадках кафедра може дозволити студентів проходити практику у запропонованій ним базі практики з обов'язковим обґрунтуванням такого рішення.

Тривалість робочого дня студента-практиканта встановлюється відповідно до тривалості робочого дня психолога в психологічних службах державних, муніципальних органів, організаціях соціальної сфери і реабілітаційних центрах; в загальноосвітніх закладах.

Труднощі, які виникають у практиканта під час виробничої практики, вирішуються під час групових та індивідуальних консультацій з керівниками від навчального закладу та бази практики.

1.1 Керівництво виробничою практикою

Керівництво виробничою практикою здійснюють:

завідувач кафедрою психології та педагогіки факультету соціально-психологічної освіти та управління;

курсів керівники практики, які мають досвід роботи у відповідних місцях проходження практики;

спеціалісти на місцях, до яких прикріплюються студенти-практиканти.

Керівники виробничої практики від кафедри:

1. Відвідують базові місця проведення виробничої практики.
2. Забезпечують проведення всіх організаційних заходів для виходу студентів на практику (інструктаж про порядок проходження практики та ін.).
3. Забезпечують високу якість проходження практики студентами та її відповідність навчальному плану та програмі.
4. Здійснюють контроль за забезпеченням належних умов для трудової діяльності студентів відповідно до вимог чинного трудового законодавства; контролюють проведення зі студентами обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки.
5. Контролюють дотримання студентами-практикантами внутрішнього трудового розпорядку.
6. Розглядають звіти студентів з практики, дають відгук щодо їх роботи та подають письмовий звіт про проведення виробничої практики разом із зауваженнями та пропозиціями стосовно удосконалення теоретичної та практичної підготовки студентів.
7. Здійснюють навчально-методичне керівництво практикою.
8. Керівники практикою від кафедри проводять узгоджують усю роботу разом з керівниками практикою на місцях.

1.2 Обов'язки студента-практиканта

Перед початком виробничої практики студент одержує від керівника практики зразки оформлення необхідних документів. Для успішної реалізації мети і завдань, передбачених планом виробничої практики, студент-практикант повинен:

1. Дотримуватися режиму роботи установи.
2. Виконувати роботу у визначений термін.
3. Дотримуватися обов'язкового виконання програми практики.
4. Усі види робіт, що передбачені програмою, студенти-практиканти виконують самостійно під керівництвом керівників практики від кафедри.
5. У визначений термін подати керівнику практики:
 - звіт про проходження практики;
 - завірену та підписану керівником підприємства (установи) розгорнуту характеристику про проходження практики та виконаний обсяг роботи.
2. Цілі і завдання виробничої практики.

Виробнича практика – це пошукова робота студентів, яка передбачає формування професійних умінь і навичок на основі виконання діагностичної, корекційної, просвітницької діяльності психолога і спрямована як на закріплення і поглиблення теоретичних знань з фундаментальних дисциплін, так і на усвідомлення труднощів та специфіки роботи психолога. Вона забезпечує більш глибоке засвоєння змісту навчальних дисциплін і дає змогу втілити набуті студентами знання, вміння та навички для опрацювання теоретичних і практичних питань під час підготовки та здійснення професійної діяльності.

В період виробничої практики студент стає учасником практичної діяльності із застосування етичних норм психолога, спостерігає й аналізує різні сторони діяльності психологів-практиків: вчиться здійснювати діагностичні процедури, проводити корекційно-розвивальну, просвітницьку роботу.

Мета виробничої практики студентів полягає у:

закріпленні теоретичних знань, здобутих студентами в процесі вивчення дисциплін курсу;

набутті навичок та умінь із застосування теоретичних знань у практичній діяльності психолога: психодіагностичній, розвивальній, психокорекційній, просвітницькій;

формуванні та закріпленні вмінь складати програму дій на основі самостійно сформульованих гіпотез;

вдосконаленні технології проведення психологічного дослідження.

Основними завданнями підготовки та проходження виробничої практики є:

закріплення та поглиблення теоретичних знань, одержаних студентами в процесі навчання;

уміння творчо застосовувати одержані знання в діяльності психолога; ознайомлення студентів із діяльністю психологів в різних закладах, установах завдяки вирішенню поставлених перед ними завдань у зазначених формах і визначеними методами;

надбання практичних навичок правильного ведення психодіагностичних процедур з використанням психологічного інструментарію, розробки психокорекційних занять, оформленні відповідної документації;

адаптація студентів до виконання обов'язків практичного психолога, розширення їх практичних умінь, закріплення основ культури спілкування та професійної етики психолога;

апробування інструментарію і методів роботи, отриманих у процесі навчання:

- збору інформації;
- способів обробки даних;
- методів аналізу інформації;
- прийомів проведення дослідження;

усвідомлення студентами необхідності отримання практичного досвіду в сфері діагностичної, корекційної, розвивальної, психотерапевтичної, пропедевтичної діяльності для більш ефективного подальшого навчання;

формування уявлень студентів щодо своєї майбутньої професійної діяльності, про себе як психолога, вироблення адекватних професійних установок до практичної діяльності психолога;

В результаті проходження виробничої практики студент має знати:

основні психологічні напрямки роботи психолога;

основні особливості структури психологічного спостереження;

форми і методи організації діагностично-корекційної роботи;

основні методи психологічного дослідження;

документацію освітньої установи та порядок її ведення;

вміти:

використовувати знання з психолого-педагогічних дисциплін;

самостійно планувати, проводити діагностику і корекцію за різними психолого-педагогічними проблемами;

користуватися технологіями діагностико-корекційного взаємодії;

фіксувати результати діагностики і корекції;

аналізувати виконану роботу і на основі цього робити висновки.

володіти:

навичками роботи з документацією психолога, практичного психолога;

навичками використання різноманітного методичного матеріалу для проведення діагностичної та корекційно-розвивальної роботи;

навичками консультативного спілкування з дітьми, батьками, педагогами, ін..;

умінням аналізувати власну діяльність, професійної рефлексії.

У результаті проходження виробничої практики завершується становлення наступних компетенцій:

1) загальнокультурних:

здатний використовувати у професійній діяльності основні закони розвитку сучасного соціального та культурного середовища;

володіє моральними нормами і основами моральної поведінки;

здатний послідовно і грамотне формулювати і висловлювати свої думки,

володіє українською літературною мовою, навичками усного та писемного мовлення, здатний виступати публічно і працювати з науковими текстами;

володіє основними методами, способами і засобами одержання, зберігання,

переробки інформації; має навички роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією; усвідомлює сутність і значення інформації в розвитку сучасного суспільства;

здатний зрозуміти принципи організації наукового дослідження, способи досягнення та побудови наукового знання.

2) професійних:

здатний враховувати загальні, специфічні (при різних типах порушень) закономірності та індивідуальні особливості психічного та психофізіологічного розвитку, особливості регуляції поведінки і діяльності людини на різних вікових етапах;

готовий застосовувати якісні та кількісні методи в психологічних дослідженнях;

готовий використовувати методи діагностики розвитку, спілкування, діяльності піддослідних різного віку;

готовий організувати різні види діяльності: ігрову, навчальну, предметну,

продуктивну, культурно-дозвільну та ін.;

здатний організувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію.

здатний розуміти високу соціальну значущість професії, відповідально і якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики;

здатний вести професійну діяльність у полікультурному середовищі, враховуючи особливості соціо-культурної ситуації розвитку;

готовий застосовувати затверджені стандартні методи і технології, що дозволяють вирішувати діагностичні та корекційно-розвиваючі завдання;

здатний здійснювати збір та первинну обробку інформації, результатів психологічних спостережень та діагностики;

здатний до рефлексії способів і результатів своїх професійних дій;

здатний здійснювати психологічне просвітництво педагогів і батьків з питань психічного розвитку дітей.

Даний вид практики покликаний сформувати уміння і навички у студентів, пов'язані із здійсненням ними:

1) діяльності в якості психолога в психологічних службах державних, муніципальних органів, організаціях соціальної сфери і реабілітаційних центрах;

2) діяльності психолога в загальноосвітніх закладах.

Сукупність функцій, реалізованих студентами протягом виробничої практики в ролі стажерів, передбачає вирішення завдань, які стоять перед психологами відповідних баз практики:

- психодіагностика психічних процесів, властивостей, станів, утворень особистості і групи з метою психологічного супроводу;

- здійснення консультативної, психокорекційної і розвивальної роботи з метою надання допомоги у вирішенні психологічних проблем особистісного і/чи професійного розвитку.

3. Зміст виробничої практики

Зміст практики відповідає тим видам діяльності студентів, в яких формуються різні сторони їхньої професійної підготовки - психодіагностична, психокорекційна, розвивальна та просвітницька робота.

1. Практична самостійна психодіагностика: психологічне обстеження піддослідних, встановлення психологічного діагнозу та визначення проблем, що утруднюють розвиток особистості. До прикладу: зважаючи на психофізіологічний розвиток дитини, яка вступає до школи, психодіагностичне обстеження дошкільника та молодшого школяра охоплює вимірюваннями рівні розвитку всіх пізнавальних психічних процесів, особливості темпераменту і характерних рис особистості, ситуації соціального розвитку; у підлітковому віці психодіагностичне обстеження зосереджується на розвиткові властивостей пізнавальної сфери, акцентуації рис характеру і властивостей особистості, ситуації соціального розвитку; психодіагностичне обстеження дітей юнацького віку спирається на розвиток загальних здібностей та готовність зробити профорієнтаційний вибір майбутньої діяльності.

2. Профілактична робота: запобігання відхиленням у поведінці особистості, виникненню конфліктів і проблем у міжособистісних стосунках; запобігання створенню конфліктних ситуацій у навчальній або трудовій діяльності піддослідного.

3. Психологічна експертиза: визначення психічних якостей, здібностей та перспектив розвитку окремої особистості, структури та змісту спілкування в колективі; оцінювання психологічної ефективності нових технологій діагностики, корекції особистості піддослідного або групи.

4. Прогностична спрямованість: розробка, апробація і застосування моделей поведінки групи та особистості в різних умовах життєдіяльності; проектування змісту і напрямків індивідуального розвитку особистості піддослідного та складання на цій основі життєвих планів; визначення тенденцій розвитку груп, між групових відносин; участь у плануванні освітньої або психологічної діяльності організації.

5. Психокорекційна робота: здійснення психологічних заходів для усунення відхилень в індивідуальному розвитку та поведінці, у міжособистісних, між групових взаєминах; формування адекватної соціально корисної життєвої перспективи піддослідного, подолання різних форм девіантної поведінки: алкоголізму, наркоманії, суїцидів чи делінквентної поведінки.

6. Соціально-психологічна реабілітація: надання соціальної та психолого-педагогічної допомоги дітям, підліткам, молоді, дорослим, що перебувають у кризовій життєвій ситуації, постраждали від соціальних, природних і технічних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, з метою адаптації до нових умов життєдіяльності, навчання, розвитку.

Професійна-освітня робота: підвищення психологічної культури учасників навчально-виховного або трудового процесу, розкриття змісту роботи і

розв'язання завдань психологічної служби. Важливим завданням просвітницької роботи є підвищення психологічної компетентності людей з метою розширення їхніх можливостей самостійно розв'язувати проблеми й конфлікти, що виникають в різних видах діяльності, в особистому житті. Типовими формами просвітницької роботи психолога є лекції, семінари, бесіди й консультації для учнів, вчителів, батьків.

Виробнича практика складається з трьох етапів:

1-й етап – підготовчий. На цьому етапі студенти ознайомлюються з керівником бази практики, змістом практичної діяльності психолога. Керуючись програмою практики, студенти планують індивідуальний план роботи, зміст якого відображається в щоденнику практики. Робочий день практиканта визначається правилами трудового розпорядку та режимом роботи установи, де він проходить практику.

2-й етап – основний етап. Протягом відведеного навчальним планом на виробничу практику терміну студент-практикант має довести, що він здатний визначитися із власним планом роботи та виконати основні завдання програми практики. Кожен студент самостійно обирає тему, проводить дослідження, опрацьовує результати, формулює рекомендації, підводить підсумки.

3-й етап – захист виробничої практики.

3.1 Психодіагностична та психокорекційна робота

В ході практичної роботи студентами проводяться індивідуальні і групові

дослідження за стандартизованими і проєктивними методиками, які обираються студентами самостійно у відповідності до поставленого завдання. Уміння провести психодіагностичне обстеження полягає у:

- вивченні практичного запиту, формулюванні психологічної проблеми;
- висуванні гіпотез про причини явищ, які спостерігаються;
- коректному, теоретично обґрунтованому виборі методики проведення психодіагностичного обстеження з урахуванням поставлених завдань, відповідності віковій групі;
- обробку отриманих результатів і їх інтерпретацію в контексті проблемної ситуації;
- підбір методики здійснюється у відповідності до теми дослідження;
- скласти розгорнену інтерпретацію отриманих даних і сформулювати рекомендації для подальшої психокорекційної роботи, програму психокорекційної або розвивальної роботи з досліджуваними.

Цілеспрямований психокорекційний вплив на піддослідного з проблемами в розвитку здійснюється через психокорекційний комплекс, який складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків: діагностичного; корекційного; оціночного; прогностичного.

В діагностичний блок входять діагностика психічного розвитку дитини і діагностика соціального середовища. Діагностика психічного розвитку включає в себе:

- аналіз мотиваційно-потрібної сфери піддослідного;
- визначення рівня розвитку сенсорно-перцептивних та інтелектуальних процесів і функцій;
- діагностику соціального середовища піддослідного (аналіз несприятливих факторів соціального середовища, які травмують, порушують його психічний розвиток, формування характеру особистості і соціальну адаптацію).

Корекційний блок включає наступні задачі:

- корекція неадекватних методів впливу на піддослідного з метою подолання його мікросоціальної занедбаності;
- допомогу у вирішенні психотравмуючих ситуацій;
- формування продуктивних видів взаємовідносин з оточуючими (в сім'ї, класі, групі);- підвищення соціального статусу піддослідного в колективі;
- розвиток компетентності у питаннях нормативної поведінки;
- розвиток сенсорно-перцептивних, мнемічних і інтелектуальних процесів;
- розвиток і вдосконалення комунікативних функцій, емоційно-вольової регуляції поведінки;
- формування адекватних установок на соціально-психологічні проблеми піддослідного шляхом активного залучення референтних осіб в психокорекційний процес;
- створення атмосфери прийняття, доброзичливості, відкритості, взаєморозуміння в групі.

Оцінка ефективності психокорекційних заходів. Оціночний блок корекційних впливів спрямований на аналіз змін пізнавальних процесів, психічних станів, особистісних реакцій піддослідного в результаті психокорекційних впливів. Критерії оцінки ефективності психологічної корекції вимагають урахування структури дефекту, механізмів його проявів, аналізу цілей корекції і використовуваних методів психологічного впливу. Результати корекційної роботи можуть проявлятися в дитини в процесі роботи з нею, до моменту завершення психокорекційного процесу і протягом тривалого часу після закінчення занять.

При оцінці ефективності психокорекційних впливів необхідно використовувати різноманітні методи, в залежності від поставлених психокорекційних задач. До прикладу: при оцінці поведінкових та емоційних реакцій піддослідного краще поєднувати метод спостереження з проєктивними методами дослідження особистості (кольорове-асоціативні тести, методика незакінчених речень, малюнкові тести); при оцінці ефективності корекції пізнавальних процесів можна використовувати функціональні проби, спрямовані на аналіз гностичних процесів, результати

педагогічних спостережень. Прогностичний блок психокорекції спрямований на проектування програми подальшого розвитку процесів, станів чи властивостей піддослідного.

3.2 Навчально-методичні матеріали

Тему для виробничої практики, що проходить на базах загальноосвітніх установ, психологічних служб державних, муніципальних організацій і соціальної сфери, пов'язаної з наданням психологічної, соціальної та реабілітаційної допомоги населенню, студент-практикант обирає самостійно. У своєму виборі він може керуватися:

- проблематикою емпіричного дослідження, окресленою в змісті виконуваної ним бакалаврської роботи;
- долученням до дослідження проблемного питання, над яким працює психолог обраної установи;
- тема може бути запропонована самим студентом, виходячи з його наукових інтересів, проте вона має відповідати функціональним завданням виробничої практики.

3.2.1 Методики вивчення особистості.

Психодіагностичне обстеження дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Методика вивчення і оцінки особливостей сприйняття:

методика «Чого не вистачає» (Р.С. Немов);

методика «Які предмети сховані в малюнках» (Р.С. Немов).

Методика вивчення і оцінки особливостей пам'яті: слухової, зорової, моторнослухової, комбінованої пам'яті.

Методика вивчення особливості уваги:

визначення точності уваги за методикою «Знайди та викресли» (Р.С. Немов);

визначення точності уваги за методикою «Коректурна проба Бурдона».

Методики вивчення готовності дітей до навчання:

- тест Керна-Йерасека;
- графічний диктант (Б. Ельконін);
- методика дослідження мотивації (Гінзбург М.Р.);
- методика діагностики готовності дітей 6-7-річного віку до навчання в школі (Лемак М.В., Пащенко Т.В., Пузяк Н.П.);
- методика діагностики готовності до навчання в школі дітей шестирічного віку (Н.М. Стаденко, Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська).

Методики діагностики деяких психічних станів особистості:

методика дослідження адаптованості «Школа в тваринка» ;

методика визначення самооцінки;

тест шкільної тривожності Філіпса;

тест «Тривожність» (Р. Темпл, М. Доркі, В. Амен);

показники особистісного егоцентризму (за методикою Т. Пашукової);

тест «Страхи в будиночках»;

методика «Паровозик»;

методика визначення агресивності «Кактус».

Методики вивчення здібностей та інтелекту:

таблиці Равена (шкала прогресивних матриць);

методика визначення рівня невербальної креативності (за П. Торренсом);

тест інтелекту Р. Кеттелла;

тест інтелекту Амтхауера. Проективні методики дослідження особистості:

методика «Дім - Дерево – Людина»;

тест «Неіснуюча тварина»;

тест «Малюнок дерева».

Методики виявлення та оцінки міжособистісних взаємин в колективі та сім'ї:

методика «Кінетичний малюнок сім'ї»;

методика дослідження міжособистісних взаємин дітей у сім'ї «Казки Дюса (Десперт)».

методика «Шкала сімейного оточення» (Р.Г. Мус)

методика «Аналіз сімейних взаємин» (В. Юстицький, Є.Г. Ейдемільер)

Психодіагностичне обстеження дітей підліткового та юнацького віку

Методика вивчення і оцінки особливостей пам'яті:

визначення опосередкованого запам'ятовування за методикою Л.Виготського;

визначення продуктивності запам'ятовування за методикою О. Лурії «Піктограми».

Методика вивчення особливості уваги:

визначення точності уваги за методикою К. Іванова – Смоленського «Коректурна проба».

Методика вивчення і оцінки особливостей мислення:

методика визначення стилю мислення А. Харрісона та Р. Бремсона.

Методики діагностики деяких психічних станів особистості:

методика дослідження соціальної адаптованості;

методика «Самооцінка психічних станів» (за Г. Айзенком);

тест шкільної тривожності Філіпса;

виявлення схильності до емпатії (за методикою І. Юсупова).

Методика вивчення темпераменту особистості:

визначення типу темпераменту за методикою Г. Айзенка.

Методики вивчення характеру особистості:

методика дослідження характеру особистості;

тест «Самооцінка організованості».

Методики вивчення здібностей та інтелект у:

таблиці Равена (шкала прогресивних матриць);

методика визначення рівня невербальної креативності (за П. Торренсом);

тест інтелекту Р. Кеттелла.

Методика вивчення мотиваційної сфери і спрямованості особистості:
тест «Структура інтересів і схильностей» (СІС).

Комплексні методики вивчення особистості:

тест Кеттела (16 RF – опитувальник);

вивчення акцентуації у підлітків за допомогою методики Леонгарда-Шмішека.

Проективні методики дослідження особистості:

методика «Кінетичний малюнок сім'ї»;

методика «Дім - Дерево – Людина»;

тест «Неіснуюча тварина»;

тест «Малюнок дерева».

Методики виявлення та оцінки міжособистісних взаємин в колективі та сім'ї:

дослідження міжособистісних стосунків за методикою В. Стефансона «Q – сортування»;

методика дослідження міжособистісних взаємин дітей у сім'ї «Казки Дюса (Десперт).

Методики вивчення мотивації навчання:

анкета для оцінювання рівня шкільної мотивації в адаптації Н. Лусканової (модифікована);

опитувальник «Автономність – залежність особистості у навчальній діяльності» (Г. Пригніна);

тест «Виявлення домінуючого мотиву навчання».

3.2.2 Рекомендації щодо розробки корекційних/ розвивальних програм

Ефективність психокорекційного процесу в значній мірі залежить від вміння психолога скласти психокорекційну програму. При цьому необхідно враховувати наступні методичні вимоги:

чітко сформулювати основні цілі психокорекційної роботи;

виділити коло задач, які повинні конкретизувати основну мету;

визначити зміст корекційних занять з урахуванням структури дефекту та індивідуально-психологічних особливостей піддослідного, розвитку провідного виду діяльності;

визначити форму роботи з піддослідним (групова, сімейна, індивідуальна); підібрати відповідні методи і техніки з урахуванням вікових, інтелектуальних і фізичних можливостей піддослідного;

розробити методи аналізу оцінки динаміки психокорекційного процесу.

Структура корекційної програми

1. Мета (наприклад: Інтелектуальний розвиток молодших школярів).

2. Завдання - це конкретизація мети, розподіл її на складові частини (наприклад: розвиток довільної пам'яті, логічного мислення).

. Критерії добору в корекційну групу - це ознаки, наявність яких є показником для відвідування піддослідним занять тієї чи іншої корекційної програми.

Ці ознаки можуть бути виділені:

- за допомогою психодіагностичного дослідження;
- під час спостережень за поведінкою особи.

4. Напрями корекційної роботи, етапи програми (наприклад, корекцію інтелектуального розвитку доцільно починати з розвитку сприйняття, а потім переходити до розвитку мислення).

5. Організація занять (врахувати кількість і вік учасників, регулярність і тривалість занять).

6. Перелік ігор і вправ, що відповідають цілям і завданням корекційної, розвивальної роботи.

7. Критерії ефективності програми (проводиться повторна діагностика за тими методиками, які використовувалися до корекції).

Завдання корекційних та розвивальних програм:

1. Урахування вікових особливостей та спрямованість на формування новоутворень наступного вікового періоду як у пізнавальній, так і в особистісній сфері особистості.

2. Врахування психологічних особливостей дітей, які можуть зумовити виникнення певних труднощів або відхилень в їх інтелектуальному чи особистісному розвитку (наприклад: низький рівень пізнавальних інтересів, довільності уваги чи поведінки, наявність акцентуацій характеру, емоційної врівноваженості, дратівливості або, навпаки, сором'язливості, замкнутості, труднощів спілкування і т. ін.).

3. Попередження можливих психологічних ускладнень розвитку особистості в перехідних періодах (наприклад: психологічна готовність дошкільника до шкільного навчання, адаптація першокласника до школи, перехід учня з початкової школи до середньої, підлітковий вік, випускні класи і т. ін.).

4. Попередження навчального перевантаження, обумовленого психологічними причинами (наприклад: несформовані інтелектуальні та навчальні вміння і навички, відсутність позитивної навчальної мотивації, завищений рівень домагань, невпевненість у своїх силах, підвищена тривожність, страх відповіді і т. ін.). Складання (і впровадження) рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу з урахуванням психопрофілактичних вимог.

5. Створення доброзичливого психологічного клімату в закладі: оптимізації форм спілкування в педагогічному колективі (система взаємин: дорослий - дорослий); поліпшення форм спілкування педагогів з учнями, батьків із дітьми (система взаємин: дорослий - дитина); розвиток продуктивних форм спілкування учнів між собою.

6. Розвиток професійної та особистісної самосвідомості, навичок конструктивної взаємодії педагогів з учнями різного віку, навчання методам саморегуляції психоемоційного стану.

Студенти, укладаючи корекційно-розвивальну програму, орієнтуються на результати психодіагностичного дослідження або враховують необхідність, актуальність надання психокорекційної допомоги в тому чи іншому конкретному випадку стосовно осіб різних вікових та соціальних категорій.

Орієнтовний перелік корекційних та розвивальних програм.

Дошкільний вік:

корекція адаптації до садочка;

корекційно-розвивальна програма пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку;

корекції страхів у дітей дошкільного віку (3-6 років);

корекційно-розвивальна програма саморегуляції, довільності психічних процесів для дітей дошкільного віку;

корекційна програма з надання психологічної допомоги дітям з агресивною поведінкою;

корекційно-розвивальна програма комунікативних навичок;

корекційно-розвивальна програма формування психологічної готовності до школи.

Молодший шкільний вік:

корекційно-розвивальна програма формування психологічної готовності до школи для дитини, яка не відвідувала дитячий садок;

корекція адаптованості до школи в перший рік навчання. Причини психогенної шкільної дезадаптації (ППД);

програма розвитку уяви і творчого мислення дітей шкільного віку;

програма розвивальних занять пізнавальних психічних процесів для дітей молодшого шкільного віку;

корекційна програма формування саморегуляції, розвитку довільності психічних процесів для дітей молодшого шкільного віку;

корекційна програма надання психологічної допомоги дітям з агресивною поведінкою;

корекційна програма з розвитку комунікативних навичок.

Підлітковий вік: програма розвивальних занять пізнавальних психічних процесів для підлітків і старшокласників;

корекційно-розвивальна програма для учнів із недостатнім розвитком довільності уваги та поведінки (незібраний, неуважний, легко відволікається, не доводить справу до кінця);

корекційно-розвивальна програма на допомогу підліткам із такими характеристиками: боязкий, сором'язливий, замкнутий, охоче контактує з

молодшими за віком дітьми, червоніє та розгублюється, коли до нього звертаються дорослі;

корекційно-розвивальна програма на допомогу підлітку з такими характеристиками: запальний, емоційне неврівноважений, дратівливий, гостро реагує на будь-яке зауваження, агресивність має захисний характер;

корекційно-розвивальна програма надання психологічної допомоги підліткам з агресивною поведінкою;

корекційно-розвивальна програма з розвитку комунікативних навичок;

корекційно-розвивальна програма з метою надання психологічної допомоги підлітку, невпевненому в собі, з низькою самооцінкою, відчуттям самотності і провини;

корекційна програма з метою надання психологічної допомоги учням, які мають високий рівень особистісної та міжособистісної тривожності;

корекція акцентуацій характеру в підлітковому та старшому шкільному віці;

корекція агресивної поведінки підлітків.

3.2.3 Рекомендації щодо виконання завдань просвітницької роботи.

Просвітницька робота студента полягає у розробці лекції (за можливістю з мультимедійною презентацією) на обрану тему. Завдання студента-практиканта укласти лекцію у відповідності до досліджуваної психологічної проблеми з використанням прикладів, отриманих в процесі психодіагностичного обстеження. Підготовку лекції доцільно здійснювати за таким планом.

1. Вибір теми лекції. Теми студенти обирають самостійно. Вдалий вибір теми є одним із найсуттєвіших моментів якісного проходження практики. Обираючи тему лекції, студентам необхідно враховувати відповідність її спрямованості своїм науковим та практичним інтересам, існуючим розробкам, можливостям підготовки первинної інформації.

Вибрані теми обов'язково погоджуються з керівниками практики.

2. Підбір та аналіз літератури. На стадії добору літератури студент складає бібліографію. Поглиблений аналіз дібраної літератури доцільно починати з розгляду найновітніших публікацій, оскільки в них висвітлюються останні досягнення в сфері теорії та практики.

Дуже важливо з всього розмаїття обраної літератури відібрати потрібний навчальний матеріал і скласти план лекції. 3. Написання лекції. Зібраний на попередньому етапі матеріал класифікується, систематизується та структурується відповідно до пунктів плану лекції і пишеться конспект лекції.

4. Форми і методи контролю.

4.1 Матеріали виробничої практики.

Проведення виробничої практики включає в себе не тільки різноманітні за формою види реальної участі студентів у психодіагностичному, психокорекційному, розвивальному, просвітницькому процесах, а й організацію заходів, спрямованих на формування навичок професійних комунікацій, професійної рефлексії, закріплення знань, глибокого професійного самоаналізу. Тому аналітична складова практики виражається в наступному:

- щоденне заповнення і оформлення звітної документації з елементами аналізу роботи, проробленої за день;
- здійснення парної супервізії за роботою колеги-студента і складання рефлексивного звіту за його результатами;
- проведення групової супервізії - дискусій з професійних проблем за участю колег-студентів, психологів базових установ практики, викладачів.

Щоденник практики заповнюється з першого до останнього дня практики. В

ньому робляться записи щодо змісту і результатів усієї роботи студента (психодіагностичної, психокорекційної, методичної, тощо).

Звіт практики містить короткий перелік проробленої роботи й аналіз її ефективності за кожним із напрямків із вказуванням досягнень і недоліків, як у роботі самого студента, так і у змісті практики. А також шляхи подолання

виявлених труднощів у роботі студента і побажання щодо проведення практики з метою оптимізації професійного становлення студентів. Наприкінці звіту підводяться підсумки, виокремлюються головні досягнення, вказується на те, які цілі досягнуто та які завдання виконано, робляться висновки.

Бланки психодіагностичних досліджень і висновки на основі отриманих результатів додаються до звіту.

Структура звіту з виробничої практики

Таблиця 4.1

Структурна одиниця звіту	Короткий опис змісту
Обкладинка	Відповідає стандартним правилам оформлення (Додаток А)
Зміст	Включає перелік всіх структурних одиниць звіту (крім обкладинки) та номери сторінок
Вступ	Вибір теми дослідження в процесі проходження виробничої практики. Обґрунтування її актуальності, формулювання мети, визначення об'єкта, предмета дослідження, гіпотези.
Психодіагностична робота	Вибір і обґрунтування методів та методик емпіричного дослідження (не менше 3). Підготовка бланків дослідження, оформлення протоколів. Кількісна (за допомогою таблиць, схем, гістограм) і якісна обробка даних (інтерпретація отриманих результатів).
Корекційно-розвивальна програма	Укладання програми з урахуванням результатів психодіагностичного обстеження (може бути індивідуальна чи групова робота). Повторна психодіагностика після проведення серії занять. Порівняльний аналіз (за допомогою таблиць, схем,

	гістограм).Висновки щодо ефективності проведеної роботи. Рекомендації щодо подальшої корекційної/розвивальної роботи з групою чи індивідуально.
Розробка лекції просвітницького змісту	Тема, мета, план, текст лекції, список використаних джерел (при можливості, мультимедійна презентація)
Критичний аналіз відвіданих та проведених занять	Аналіз відвіданих занять одногрупників та самоаналіз проведених занять
Підсумки	Узагальнення зробленого за період практики, висновки про досягнення особистих цілей проходження практики.

Характеристика складається керівником установи-базы практики. В ній міститься перелік проведених студентом-практикантом заходів і результатів практики. Відмічаються досягнення і недоліки роботи, позитивні і негативні професійні якості студента, зауваження і побажання щодо подальшої співпраці.

Характеристика обов'язково містить конкретну оцінку роботи студента, дану керівником бази практики, підписи і печатку установи, на базі якої проходила практика.

4.2 Критерії оцінювання виконання завдань виробничої практики.

Оцінка «відмінно»:

- повне, термінологічно правильне, якісне і чітке виконання завдань виробничої практики;

- доцільний вибір методів і методик дослідження;
- вмiле проведення діагностичної, корекційної, просвітницької роботи;
- вміння робити адекватні, обґрунтовані висновки.

Оцінка «добре»:

- виконання завдань повне, з незначними недоліками;
- недостатньо повне висвітлення окремих завдань.

Оцінка «задовільно»:

- формальне виконання завдань;
- неправильне використання наукової термінології;
- невміння робити самостійні логічні висновки.

Оцінка «незадовільно»:

- невиконання завдань практики;
- неправильне використання наукової термінології, неправильний відбір методики;

- невміння проводити кількісну і якісну обробку результатів обстеження.

При оцінюванні виробничої практики враховується ставлення студента до роботи, відгуки адміністрації, психолога відповідної установи, на якій студент проходив практику. Особлива увага приділяється самостійності студента, його вмінню робити психологічні висновки та рекомендації.

Розподіл балів між об'єктами оцінювання виробничої практики

Об'єкти оцінювання	Бали
1. Робота студента в термінах проходження практики: систематичне відвідування бази практики; своєчасне виконання індивідуального плану; своєчасне подання звіту на перевірку.	10
2. Психодіагностичне обстеження (бланки, протоколи, інший інструментарій; кількісна обробка результатів).	10
3. Складання корекційно-розвивальної програми.	10
4. Проведення повторної діагностики і порівняльного аналізу.	10
5. Розробка лекції (правильне структурування, грамотне використання наукової термінології, логічні висновки). Доцільність запропонованої теми лекції.	10
6. Дотримання вимог щодо оформлення звіту: брошурування, наявність і оформлення титульної сторінки; акуратність подання тексту, відсутність виправлень, помилок; наявність змісту та нумерація сторінок текстового матеріалу звіту, таблиць, малюнків; відповідність меті та завданням виробничої практики; виконання розрахунків, креслень, графіків, таблиць, гістограм; наявність елементів науково-дослідного характеру (гіпотеза,	20

Об'єкти оцінювання	Бали
Математичні методи; наявність списку літератури і дотримання правил його подання і оформлення.	
7. Захист: ґрунтовність доповіді по результатам виробничої практики; аргументованість відповідей на зауваження керівника; чіткість, структурованість доповіді; володіння увагою аудиторії; використання засобів наочності.	
Разом	

Оцінювання знань студентів проводиться за національною шкалою та шкалою ECTS таким чином:

Підбиття підсумків практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Звіт з виробничої практики встановлений термін здається студентами керівникам практики від кафедри для перевірки.

Терміни та графік захисту звітів встановлюється кафедрою.

Загальна і характерна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником від бази

практики, а також керівником практики від кафедри, щоденник, характеристика.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, містити висновки і пропозиції, список використаної літератури.

Звіт з практики захищається студентом при комісії, призначеній завідуючим кафедрою, до складу якої входять керівники практики від кафедри, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам професійне орієнтовані дисципліни.

Комісія приймає захист у студентів на кафедрі протягом перших десяти днів після практики. Оцінка за практику виставляється в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента.

Звітна документація з практики зберігається на кафедрі протягом календарного року від дня захисту.

Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених кафедрою. Студент, який не виконав програму практики без поважних причин і отримав негативну оцінку з практики під час захисту, зобов'язаний пройти її повторно без відриву від навчання і ліквідувати академзаборгованість.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на вченій раді факультету.

Завершенням виробничої практики є підсумкова звітна конференція, де головне завдання студента - зуміти продемонструвати досягнуті навички професійної діяльності. На конференції відбувається захист професійного рефлексивного самозвіту про пророблену роботу за весь період практики з урахуванням аналізу основних проблем, дослідженням причин професійних успіхів і невдач; висвітленням перспектив подальшої роботи.

5.1 Вимоги до змісту та оформленню звіту про проходження виробничої практики

Звіт має містити наступні структурні складові і відповідати основним вимогам щодо змісту звіту і його структурним елементам:

Вступ:

- мета, місце, дата початку і тривалість практики;
- перелік основних робіт і завдань, виконуваних у процесі практики.

Основна частина:

- опис організації роботи в процесі практики;
- опис практичних завдань, вирішуваних студентом за час практики;
- перелік невиконаних завдань і невідпрацьованих запланованих питань.

Висновки:

- необхідно описати навички й уміння, набуті за час практики;

- дати пропозицію щодо вдосконалення й організацію практики на відповідній базі практики; зробити індивідуальні висновки про практичне значення для себе проведеного виду практики.

Звіт має бути ілюстрований таблицями, графіками, схемами, заповненими бланками, малюнками. Обсяг текстового матеріалу у форматі 7- 10 сторінок. Додатки до загального обсягу звіту не зараховуються. Цифровий матеріал повинен бути оформлений у вигляді таблиці. Таблицю потрібно розмістити безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше. На всі наведені таблиці має бути посилання в тексті звіту. Кожна таблиця має мати назву і порядковий номер.

Під час захисту студент повинен стисло (до 5 хв.) обґрунтувати тему дослідження, яка проводилася під час проходження виробничої практики, хід і результати виконаних завдань. У процесі захисту звіту з виробничої практики оцінюється глибина знань студента з досліджуваної проблеми, його вміння опрацьовувати результати психологічних обстежень, розробляти корекційну, розвивальну програму, готувати і проводити лекцію, обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору, відповідати на запитання.

За результатами захисту звіту з виробничої практики студент одержує диференційований залік, оцінка якого записується на титульному аркуші роботи та виставляється у відомість і залікову книжку.

6. Рекомендована література

1. Варга В.С., Пащенко Т.В. «Моя сім'я та Я»: програма корекції емоційновольової сфери дітей у контексті дитячо-батьківських стосунків / Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2011. 144с.

2. Дідковська Л.І. Батькам про дітей, дітям про батьків. Наша ідентичність / Лариса Дідковська ; за ред. Л.І. Дідковської та І.Г. Лебединця. Львів: ЛігаПрес, 2006. 74 с..

3. Кузікова С.Б. Комплексна програма вивчення курсу «Психологічна корекція»: Навчально-методичний посібник. Суми: Редакційно-видавничій відділ СДПУ, 2001. 80 с.

4. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч.посібник. -2-ге вид., стер. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 384 с.

5. Лемак М.В., Пащенко Т.В., Пузяк Н.П. Методика діагностики готовності дітей 6-7 – річного віку до навчання в школі. Ужгород: «Видавництво Олександри Гаркуші», 2007. 16 с.

6. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога / О.Є. Марінушкіна, Ю.О. Замазій. Х.: Вид. група «Основа», 2007. 240 с.

7. Документація психолога / упоряд. Т. Гончаренко. Київ: Ред. загальнопед. газет, 2003. 120 с.

8. Етичний кодекс психолога // Психолог. Шкільний світ. – 2004. – № 43. – С. 1–8.

9. Павленко, Т. Професійне становлення практичних психологів : психолого-методичний супровід / Тетяна Павленко // Психолог. – 2015. – № 7/8. – С. 1–48
10. Практична психологія: вступ у спеціальність : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька. – Київ : ЦУЛ, 2007. – С. 58–96.
11. Савчин, М. В. Вступ до спеціальності: психолог, практичний психолог : навчальний посібник / М. В. Савчин, З. С. Гавриш. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. – 400 с.
12. Т. В. Зайчикова, О. В. Винославська [та ін.] ; за наук. ред. Л. М. Карамушки. – К. : ІНКОС, 2005. – 366 с.
13. Ткаченко, О. А. Освітня практика в теоретико-методологічному форматі "справа життя" (на прикладі професійної підготовки психологів) / О. А. Ткаченко // Педагогіка і психологія. Вісник АПН України. 2008. № 3/4. С. 88–99
14. Чибишева, О. Психологічний супровід молодих психологів у період адаптації : техніка створення п'яти образів / О. Чибишева // Психолог. Шкільний світ. – 2010. – № 8. – С. 3–7.
15. Шандрук, С. Теоретична модель розвитку професійних творчих здібностей особистості практичного психолога = The theoretical model of development professional creative abilities of personal practical psychologist / Сергій Шандрук // Психологія і суспільство. – 2015. – № 4. – С. 107–121.

Зразок оформлення титульної сторінки звіту про практику

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗВІТ

про виконання виробничої практики студентом

(П.І.П. студента)

Група _____

Спеціальність _____

База практики _____

(повна назва установи)

Керівник практики від кафедри _____

(науковий ступінь, знання, П.І.П.)

Керівник практики від бази практики _____

(посада, науковий ступінь, знання, П.І.П.)

Звіт захищено _____

(оцінка, підпис)

ДНІПРО 2020